ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова Комісії з реорганізації НАУ,
в. о. ректора
_____ Ксенія СЕМЕНОВА
“ 29 ” 04 2024 року

ВИСНОВОК

Національного авіаційного університету (далі – НАУ) про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Хвана Руслана Миколайовича, подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право на тему «Актуальні питання формування муніципальної правової політики в Україні»

ВИТЯГ

із протоколу № 7 засідання фахового семінару
зі спеціальності 12.00.02 - конституційне право; муніципальне право
Національного авіаційного університету від 24 квітня 2024 року

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники НАУ:

Волошин Ю.О. д.ю.н., професор, декан факультету, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства.

Максимович Р.О. к.ю.н., виконуючий обов’язки завідувача кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства.

Прощаєв В.В. д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства.

Прилипко С.М. д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства.

Бабін Б.В. д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства.

Бурменський М.В. д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства.

Камінська Н.В. д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства.

Мушак Н.Б. д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства.

Нуруллаєв І.С.о. д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства.

Стрєльцова О.В. д.ю.н., доцент, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства.

О. Ткачук

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми, визначив мету, завдання, методи дослідження, охарактеризував об'єкт та предмет дослідження.

Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, логічно об'єднаних у десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 293 сторінки, з них основного тексту 253 сторінки. Список використаних джерел і літератури налічує 148 найменувань і займає 17 сторінок.

Метою дисертаційного дослідження є концептуальне обґрунтування процесів формування муніципальної правової політики (далі – МПП) в Україні в її теоретичному та праксеологічному контекстах з визначенням факторів, що впливають на формування такої політики в умовах існування демократичної правової державності, а також прояву глобалізації, з використанням надбань сучасного конституційного права.

Досягнення поставленої мети базувалось на вирішенні конкретних дослідницьких завдань, які представляються в такій послідовності:

- вирішити низку проблемних теоретико-доктринальних підходів до визначення муніципальної державної політики через виокремлення методологічних та онтологічних підходів до розуміння і характеристики правової політики держави;
- виокремити онтологічні та нормативні підходи до визначення елементного складу муніципальної політики держави;
- дослідити суб'єктний склад МПП України в контексті розуміння кола її учасників та бенефіціарів;
- розкрити функціональні характеристики муніципальної політики в Україні;
- дослідити інституційно-структурні питання формування та функціонування муніципальної політики в Україні та з цією метою визначити блокові складові частини муніципальної політики в Україні;
- проаналізувати доктринальний підхід до визначення складових системних блоків реалізації муніципальної реформи в Україні;
- проаналізувати феноменологію муніципальної реформи як функціонально-діяльнісний вираз МПП держави;
- визначити коло актуальних питань втілення МПП в Україні;
- здійснити аналіз подальшого розвитку демократичної правової державності в контексті становлення та розвитку МПП України;
- дослідити роль міжнародних стандартів місцевого самоврядування (далі – МСВ) в формуванні, структуризації та розвитку МПП держави;
- визначити вплив розвитку локальної демократії на модифікацію МПП держави.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі супроводження і забезпечення державою існування, функціонування і розвитку МСВ, системи його суб'єктів та органів, – через формування та реалізацію МПП.

Предметом дослідження виступає доктринальний і соціально-нормативний концепт МПП держави України, що формується, розвивається

та формалізується в процесі становлення, розвитку і вдосконалення конституційно-правового інституту МСВ.

Методологічну основу дисертації склала сукупність філософсько-світоглядних, загальнонаукових та спеціально-наукових методів дослідження, які націлені на об'єктивний аналіз досліджуваного предмета.

Дисертант керувався діалектичним методом наукового пізнання, який передбачає дослідження явищ і процесів в їх розвитку, взаємозв'язку і взаємозумовленості. Загальнонауковий діалектичний метод пізнання націлює на об'єктивність і всебічність дослідження. Метод діалектичної логіки дозволив визначити спільне і особливе в визначенні онтологічних аспектів становлення і взаємодії правової політики держави і МПП як її органічної частини та первинного системно-комплексного концепту локально-державного виміру МСВ (підрозділи 1.1; 1.2; 1.3), а також у визначенні теоретико-доктринальних та практичних підходів до визначення інституційно-структурних питань формування та функціонування МПП в Україні в контексті їх визначення, розуміння та можливої реалізації (підрозділ 2.1; 2.2; 2.3). На основі загальнонаукових методів аналізу і синтезу виявлені характерні риси формування, розвитку і вдосконалення МПП держави (підрозділи 1.2; 1.3; 1.4; 2.1), особливості блокового устрою МПП (підрозділи 2.1; 2.2), а також вплив концепту «муніципальна правова політика» на формування, розвиток і вдосконалення інституту МСВ (підрозділи 2.3; 3.1) і вплив феноменології «міжнародні правові стандарти» на формування профільної політики (підрозділ 3.2). Для визначення опорних соціальних і нормативних імперативів дисертаційного дослідження, що містяться в актуальних питаннях забезпечення конституційним і муніципальним правом держави її МПП був застосований антропологічний підхід, який дозволив сформулювати положення про людинорозмірний і людиноцентристський вимір такої політики (підрозділи 1.3; 2.1; 2.2; 3.1; 3.3). На основі аксіологічного підходу в дисертації було обґрунтовано положення про ціннісні орієнтири МПП та їх втілення в практичну площину в процесі муніципальної реформи в Україні з метою формування нових суспільних та нормативних пріоритетів в межах людської територіальної спільноти (підрозділи 2.1; 2.2; 3.1; 3.2; 3.3). Герменевтичний підхід позначився при тлумаченні конституційних норм стосовно розуміння функціональних аспектів МПП (підрозділ 1.4), ролі і значення міжнародних правових стандартів прав людини в формуванні та стабілізації настанов МПП (підрозділ 3.3) через застосування опорної феноменології муніципальних прав людини (підрозділи 1.3, 2.2; 3.1).

Формально-логічні методи (дедукція та індукція) дозволили сформулювати висновки щодо можливого використання в теорії муніципального права феноменології МПП в контексті об'єктивного зростання ролі і значення суто внутрішньодержавного інституту МСВ, а також його участі в глобальних процесах світового соціального розвитку (підрозділи 1.2; 1.3; 2.1; 2.2; 3.2). Юридично-догматичний метод застосовувався для визначення підходів для аналізу прав і свобод людини

(особистості) і громадянина як об'єкта конституційного і муніципального регулювання та формулювання авторських дефініцій понять «муніципальна правова політика» (підрозділи 1.2; 1.3; 2.1, 3.3). Функціональний метод сприяв вивченню діяльності органів публічної влади стосовно участі в муніципальному реформуванні в контексті реалізації окремих настанов МПП держави, що ще знаходиться в стадії свого формування, оформлення і легалізації (підрозділ 1.2; 1.3; 2.3; 3.1).

Результати роботи були апробовані на наукових конференціях та впроваджені в освітній процес, що демонструє їх ефективність та застосовність.

Доповідач виклав основні наукові положення та висновки, що виносяться на захист, вказав на науково-практичну значущість роботи.

Наукова новизна одержаних результатів дисертації полягає в тому, що вона є комплексним монографічним дослідженням, в якому вперше у вітчизняній науці конституційного і муніципального права проаналізовано теоретичні і практичні проблеми формування і становлення МПП в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані теоретичні узагальнення, пропозиції та висновки можуть бути використані в процесі формування МПП держави, а також під час проведення конституційної і муніципальної реформ в Україні і реформування системи державного регулювання конституційно-правового статусу людини (особистості) і громадянина.

Основні теоретичні положення, сформульовані висновки, пропозиції та рекомендації дисертаційного дослідження використано у діяльності Всеукраїнської громадської організації інвалідів «Правозахисна спілка інвалідів» (довідка впровадження від 24 квітня 2024 р. № 107-04/24). Наукові напрацювання дисертанта знайшли відображення в освітньому процесі, а саме використані науково-педагогічними працівниками кафедри конституційного права Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка при підготовці до занять і викладанні навчальних дисциплін конституційно-правового і муніципально-правового спрямування (довідка впровадження від 23 квітня 2024 р. № 042/879), а також використані науково-педагогічними працівниками кафедри політичних наук і права Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського (довідка впровадження від 22 квітня 2024 р. № 9-а).

Робота виконана на високому рівні, має значний науковий та практичний інтерес. Дисертація виконана автором самостійно. Усі сформульовані положення та висновки є результатом особистих досліджень дисертанта.

Запитання до здобувача:

1. **Волошин Ю.О.,** доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Факультету міжнародних відносин НАУ:

Запитання до здобувача: Яку мету та завдання дослідження Ви ставили?

Відповідь здобувача: Дякую за запитання. Метою дисертаційного дослідження є концептуальне обгрунтування процесів формування муніципальної правової політики в Україні в її теоретичному та праксеологічному контекстах з визначенням факторів, що впливають на формування такої політики в умовах формування демократичної правової державності, а також прояву глобалізації, з використанням надбань сучасного конституційного права. Досягнення поставленої нами мети базувалось на вирішенні конкретних дослідницьких задач, які визначаються в такій послідовності: вирішити низку проблемних теоретико-доктринальних підходів до визначення муніципальної державної політики через застосування методологічних та онтологічних підходів до розуміння і функціонування правової політики держави; охарактеризувати онтологічні та нормативні підходи до визначення елементного складу муніципальної політики держави; дослідити суб'єктний склад муніципальної правової політики України в контексті розуміння кола її учасників та бенефіціарів; розкрити функціональні характеристики муніципальної політики в Україні; дослідити інституційно-структурні питання формування та функціонування муніципальної політики в Україні та з цією метою визначити блокові складові частини муніципальної політики в Україні; проаналізувати доктринальний підхід до визначення складових системних блоків реалізації муніципальної реформи в Україні; проаналізувати феноменологію муніципальної реформи як функціонально-діяльнісний вираз муніципальної правової політики держави; визначити коло актуальних питань втілення муніципальної правової політики в Україні; здійснити аналіз подальшого розвитку демократичної правової державності в контексті становлення та розвитку муніципальної правової політики України; дослідити роль міжнародних стандартів місцевого самоврядування в формуванні, структуризації та розвитку муніципальної правової політики держави; визначити вплив розвитку локальної демократії на модифікацію муніципальної правової політики держави.

2. **Стрєльцова О.В.,** доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Факультету міжнародних відносин НАУ:

Запитання до здобувача: Яка методологічна база Вашого дисертаційного дослідження?

Відповідь здобувача: Дякую за запитання. Методологічну основу дисертації склала сукупність філософсько-світоглядних, загальнонаукових та спеціально- наукових методів дослідження, які націлені на об'єктивний аналіз досліджуваного предмета. Ми керувалися діалектичним методом наукового пізнання, який передбачає дослідження явищ і процесів в їх розвитку, взаємозв'язку і взаємозумовленості. Загальнонауковий діалектичний метод пізнання націлює на об'єктивність і всебічність дослідження. Метод діалектичної логіки дозволив визначити спільне і особливе в визначенні онтологічних аспектів становлення і взаємодії правової політики держави і муніципальної правової політики як її органічної частини та первинного

системно-комплексного концепту локально-державного виміру місцевого самоврядування (підрозділи 1.1; 1.2; 1.3), а також у визначенні теоретико-доктринальних та практичних підходів до визначення інституційно-структурних питань формування та функціонування муніципальної правової політики в Україні в контексті їх визначення, розуміння та можливої реалізації (підрозділ 2.1; 2.2; 2.3). На основі загальнонаукових методів аналізу і синтезу виявлені характерні риси формування, розвитку і вдосконалення муніципальної правової політики держави (підрозділи 1.2; 1.3; 1.4; 2.1), особливості блокового устрою муніципальної правової політики (підрозділи 2.1; 2.2), а також вплив концепту «муніципальна правова політика» на формування, розвиток і вдосконалення інституту місцевого самоврядування (підрозділи 2.3; 3.1) і вплив феноменології «міжнародні правові стандарти» на формування профільної політики (підрозділ 3.2). Для визначення опорних соціальних і нормативних імперативів дисертаційного дослідження, що містяться в актуальних питаннях забезпечення конституційним і муніципальним правом держави її муніципальної правової політики був застосований антропологічний підхід, який дозволив сформулювати положення про людинорозмірний і людиноцентристський вимір такої політики (підрозділи 1.3; 2.1; 2.2; 3.1; 3.3). На основі аксіологічного підходу в дисертації було обгрунтовано положення про ціннісні орієнтири муніципальної правової політики та їх втілення в практичну площину в процесі муніципальної реформи в Україні з метою формування нових суспільних та нормативних пріоритетів в межах людської територіальної спільноти (підрозділи 2.1; 2.2; 3.1; 3.2; 3.3). Герменевтичний підхід позначився при тлумаченні конституційних норм стосовно розуміння функціональних аспектів муніципальної правової політики (підрозділ 1.4), ролі і значення міжнародних правових стандартів прав людини в формуванні та стабілізації настанов муніципальної правової політики (підрозділ 3.3) через застосування опорної феноменології муніципальних прав людини (підрозділи 1.3, 2.2; 3.1). Формально-логічні методи (дедукція та індукція) дозволили сформулювати висновки щодо можливого використання в теорії муніципального права феноменології муніципальної правової політики в контексті об'єктивного зростання ролі і значення суто внутрішньодержавного інституту місцевого самоврядування, а також його участі в глобальних процесах світового соціального розвитку (підрозділи 1.2; 1.3; 2.1; 2.2; 3.2). Юридично-догматичний метод застосовувався для визначення підходів для аналізу прав і свобод людини (особистості) і громадянина як об'єкта конституційного і муніципального регулювання та формулювання авторських дефініцій понять «муніципальна правова політика» (підрозділи 1.2; 1.3; 2.1, 3.3). Функціональний метод сприяв вивченню діяльності органів публічної влади стосовно участі в муніципальному реформуванні в контексті реалізації окремих настанов муніципальної правової політики держави, що ще знаходиться в стадії свого формування, оформлення і легалізації (підрозділ 1.2; 1.3; 2.3; 3.1).

3. **Прощаєв В.В.,** доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Факультету міжнародних відносин НАУ:

Запитання до здобувача: Яка наукова новизна отриманих Вами результатів по дисертації?

Відповідь здобувача: Дякую за запитання. Наукова новизна одержаних результатів дисертації полягає в тому, що вона є комплексним монографічним дослідженням, в якому вперше у вітчизняній науці конституційного і муніципального права проаналізовано теоретичні і практичні проблеми формування і становлення муніципальної правової політики в Україні. Його наукова новизна конкретизується у таких основних науково-теоретичних положеннях, узагальненнях, пропозиціях та рекомендаціях, що виносяться на захист. Так, уперше: а) зроблений висновок методологічної властивості про те, що особлива і стратегічна роль муніципальної правової політики детермінується і визначається, насамперед, її людинорозмірністю, саме вона характеризується безпосередньою антропологізацією та персоналізацією, бо виникає на стику права і соціуму, права і людини, індивідуального і колективного, приватного та публічного; б) розроблене авторське розуміння процесу становлення і розвитку муніципальної правової політики що означає розробку системного комплексу муніципальних стратегій нормативної властивості, що означають початок процесів становлення, формування і реформування національного законодавства України в сфері місцевого самоврядування та розробку актуальних напрямків супроводження і забезпечення цілеспрямованості та системності здійснюваних державою перетворень в сфері муніципальної реальності; в) доведено, що визначення елементного складу муніципальної правової політики має велике значення не тільки для визначення аксіології такої політики, воно несе в собі і великий праксеологічний потенціал, бо дає уявлення про структурно-технологічні характеристики такої політики, вплив на які може сприяти на її формування, розвиток, вдосконалення, визначення стратегічних пріоритетів в процесі її здійснення; г) встановлено, що функціональні характеристики державної муніципальної правової політики носять генетично обумовлений та екзистенційно детермінований характер, що пояснюється значенням і роллю територіальної громади (далі – ТГ) як природного єдиного соціального простору, в якому людина, виступаючи членом колективної людської територіальної спільноти, по-перше, здійснює свій життєвий цикл; а, по-друге, в процесі здійснення останнього реалізує свої поведінково-діяльнісні настанови у вигляді активної комунікативної взаємодії з іншими членами цього локального соціуму; г) доведено, що дослідження функціональних характеристик державної муніципальної правової політики в Україні з метою визначення її телеологічних настанов та напрямків, об'єктивно приводить до визначення відповідних критеріїв, що дають можливість стверджувати про виключно динамічний характер такої політики, що спирається на її ідентифікаційні риси (онтологічно-динамічну, організаційну, синергійно-координаційну, структурно-інституційну,

системно-структурну, конотаційно-муніципальну, образоутворюючу, типологічну, технологічно-операційну, демократично-мотиваційну, ідеологічно-психологічну); д) аргументовано, що ідентифікуючи державну муніципальну правову політику, яку можна визначити як самостійний та відносно автономний напрям державної правової політики, можливо оцінити її як багатоплановий, різнорівневий, системний, комплексний феномен, що в своїй єдності сполучає концептуально-ідеологічні, онтологічно-аксіологічні, організаційно-управлінські, нормативні, технологічно-функціональні, ресурсо-видові, конотаційні, наративні та інші параметри оцінки держави об'єктивізації необхідності муніципалізації суспільного і державного життя; е) встановлено, що важливим фактором формування чіткої, ясної та прозорої державної муніципальної правової політики виступає її формалізація через створення системи планових документів та формування організаційно-нормативних блоків; запропоновані організаційно-нормативні блоки державної муніципальної правової політики сформовано, виходячи з її оптимізації та належної реалізації та з урахуванням відповідних методологічних підходів; є) виявлено за підсумками проведеного системного аналізу у діях та заходах органів публічної влади України в контексті формування муніципальної правової політики відсутність: послідовності у прийнятті та скасуванні попередніх актів при прийнятті нових аналогічного змісту; вирішення управлінської задачі щодо прийняття вже розроблених актів (на рівні Президента України та Уряду України); - чіткої визначеності кола суб'єктів, до повноважень яких належить прийняття концептуальних (програмних) актів про реформування місцевого самоврядування в Україні; - координації, узгодженості та послідовності у часі, просторі, по колу суб'єктів постановки стратегічних телеологічних домінант муніципального реформування та його тактичних кроків; пріоритетності у постановці конкретних і чітких задач реформування; переліку основоположних принципів муніципального реформування і уніфікованості родових найменувань досліджуваних актів та їх проектів; точності в їх номенології – індивідуальних найменувань в контексті відображення їх реальної змістовності, ставлять чітке і стратегічне завдання розробки єдиного документу стратегічної властивості з муніципального реформування з чіткими ознаками нівелювання наведених недоліків та врахуванням позитивних наробок ретроспективного планування, конституційно-законодавчого проєктування та належного організаційного і організаційно-правового супроводження і забезпечення профільних процесів.

4. **Пазюк А.В.,** доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Факультету міжнародних відносин НАУ:

Запитання до здобувача: Визначаючи особливості муніципально-правових відносин, Ви виокремлюєте такий їх елемент як об’єкт, що разом із змістом вирізняють ці правовідносини з-поміж інших схожих видів, зокрема відносин місцевого самоврядування та ін. Хотілося б почути Ваше розуміння об’єкта муніципально-правових відносин.

Відповідь здобувача: Дякую за запитання. Загалом, під об'єктом будь-яких правовідносин розуміють матеріальні та нематеріальні (духовні, соціальні та інші) блага, з приводу яких правовідносини виникають, видозмінюються або припиняються. Відповідно, визначаючи об'єкти муніципально-правових відносин, необхідно виходити з того, що останні являють собою те, задля чого суб'єкти вступають у ці правовідносини, на що спрямовані реалізація прав та виконання обов'язків таких суб'єктів. Отже, враховуючи природу муніципально-правових відносин, їх об'єктами можуть бути: об'єкти комунальної власності, включаючи землі комунальної власності, фінансові та природні ресурси, а також немайнові блага – культурні та духовні цінності, традиції відповідної громади, освітні ресурси тощо.

5. **Прилипко С.М.** доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Факультету міжнародних відносин НАУ:

Запитання до здобувача: Яким чином реалізується процес муніципалізації, що запускається державою через державну муніципальну правову політику?

Відповідь здобувача: Дякую за запитання. Процес муніципалізації, що запускається державою через державну муніципальну правову політику, реалізується завдяки державній оцінці найбільш суттєвих соціальних відносин, що виникають і реалізуються на рівні локального соціуму, – як відображення соціуму загального, який функціонує в умовах державної організації, та відносин, що виникають на рівні держави, – на відповідність їх настановам локальної демократії, інтересам ТГ як локальної людської спільноти, інтересам людини-члена такої спільноти, потребам локального розвитку тощо.

Сутність процесів муніципалізації міститься в практичній зміні системи координат розвитку соціуму і держави – від пріоритету державних інтересів до пріоритету інтересів прав конкретної людини, що розглядаються у їх колективному розумінні, значенні, контекстуалізації, реалізації, а також в контексті оптимальної організації в їх охороні і захисті з боку ОМСВ через їх організаційне та організаційно-нормативне супроводження і забезпечення. Саме на останнє скерована відповідна компетенційна база ОМСВ, особливо їх повноваження, – і саме в цьому контексті треба розглядати суспільну потребу в розширенні такої компетенційної бази: а) або за рахунок передачі на основі деконцентрації повноважень виконавчої влади («зверху – вниз»), що раніше були делеговані ОМСВ, у власні повноваження ТГ та їх ОМСВ, б) або в контексті розширення такої компетенційної бази за рахунок появи не тільки нових повноважень ОМСВ, але й нових предметів відання ОМСВ чи їх посилення, наприклад, в сфері надання ОМСВ правової допомоги жителям-членам ТГ, вдосконалення повноважень ОМСВ через розширення прав ТГ у вирішення питань екологічного розвитку та екологічної безпеки, розширення та вдосконалення прав ТГ у сфері земельних правовідносин, у сфері питань формування власної кредитно-фінансової політики ТГ для

вирішення актуальних питань їх розвитку та підвищення якості життя (транспорт, зв'язок, містобудівна діяльність, будівництво спортивно-реабілітаційної бази ТГ, охорона здоров'я, інші питання розвитку локальної інфраструктури тощо).

6. **Бабін Б.В.** доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Факультету міжнародних відносин НАУ:

Запитання до здобувача: Поясніть, як Ви розумієте феноменологію державності.

Відповідь здобувача: Дякую за запитання. Феноменологія державності виступає не тільки як вищий рівень теоретичної абстракції, який об'єднує в своїй сукупності і тотальності державу, державну владу, право, правову систему, політичну систему, державну волю тощо, а і могутній функціонально-управлінський механізм, що об'єктивно передбачає наявність низки механізмів, що трансформують феноменологію державності в сферу політико-правової реальності, що має можливості реалізації настанов, що в ній містяться в практичну площину, – а це можливо лише за умов існування, формування, розробки та реалізації державної правової політики в різних сферах існування соціуму і держави.

Більш того, якщо оцінювати феноменологію державності в контексті сучасних тенденцій становлення сучасної соціально-демократичної держави, то необхідно зазначити нові якісні характеристики досліджуваної феноменології – її демократичний та правовий характер. Отже, демократична державність, – це така державність, що базується на демократичних принципах формування, побудови і реалізації публічної влади за допомогою різних політичних форм комунікативної взаємодії та створених для цього механізмів врахування суспільної думки. В зазначених умовах демократичної державності об'єктивно підвищується та зростає роль і значення суб'єктів політики – фізичних осіб – громадян (виборців та інших учасників електорального процесу), політичних партій та інших громадських об'єднань, що приймають участь у політичному процесі. А це веде до появи ознак правової державності – структуризації публічної влади, верховенства права (правового закону), пріоритету прав і свобод людини (особистості, громадянина) перед правами держави, гарантування реалізації конституційних прав і свобод людини (особистості, громадянина), появи громадянського суспільства та його інституційної основи.

7. **Бурменський М.В.** доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Факультету міжнародних відносин НАУ:

Запитання до здобувача: Поясніть, що є головною метою реформи МСВ.

Відповідь здобувача: Дякую за запитання. Головною метою реформи МСВ (її стратегічною телеологічною домінантою) виступає підвищення якості життя людей у містах, селищах та селах шляхом забезпечення спроможності ОМСВ створювати економічні та соціальні умови розвитку ТГ

та їх об'єднань, а також забезпечення місцевими органами виконавчої влади, територіальними органами центральних органів виконавчої влади територіальної доступності жителів цих ТГ до адміністративних, соціальних та інших послуг. Основоположний акцент в муніципальному реформування має бути зроблено на забезпеченні спроможності насамперед ОМСВ, що, своєю чергою, будуть створювати економічні та соціальні умови розвитку ТГ та їх об'єднань, а не на використання та розвиток внутрішньо колективістського потенціалу самої ТГ. Це веде до відповідного управлінського песимізму, бо реформа МСВ транспонується не стільки в реформу локальної демократії, скільки підмінюється адміністративною реформою. І такий висновок має під собою реальну основу, бо дійсно, муніципальна реформа виявляється складовою частиною адміністративно-територіальної реформи, яка органічно включає в себе також питання територіальної реорганізації виконавчої влади, але фактично не торкається питань наділення реальною правосуб'єктністю територіальних спільнот, що мешкають (існують та функціонують) на відповідній території держави.

Обговорення дисертаційного дослідження.

Камінська Н.В., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства:

Відзначено, що робота є вдалою як з позицій її доктринального супроводження, так і з позицій фактологічного забезпечення.

Мета роботи сформульована вдало та відповідає змісту дисертації, послідовно розкривається у визначених завданнях. Об'єкт і предмет дослідження визначені коректно.

У першому розділі розглядаються актуальні теоретико-доктринальні підходи до визначення муніципальної правової політики держави. Тут автор досліджує методологічні та онтологічні підходи до розуміння і визначення правової політики держави, аналізує онтологічні та нормативні підходи до визначення елементного складу власне муніципальної правової політики держави, надає розуміння кола її учасників та бенефіціарів через визначення суб'єктного складу муніципальної правової політики України, розглядає її функціональні характеристики.

Другий розділ дисертаційного дослідження присвячений дослідженню інституційно-структурних питань формування та функціонування муніципальної правової політики в Україні. В наведеному контексті досліджуються блокові складові частини профільної муніципальної правової політики, аналізується доктринальний підхід до визначення складових системних блоків реалізації муніципальної реформи в Україні, сама реформа розглядається як функціонально-діяльнісний вираз муніципальної правової політики держави.

Третій розділ дисертаційного дослідження містить системний аналіз актуальних питань втілення муніципальної правової політики в Україні. В такому ракурсі досліджуються питання подальшого розвитку демократичної правової державності в контексті становлення та розвитку муніципальної

правової політики України, аналізується роль міжнародних стандартів місцевого самоврядування в формуванні, структуризації та розвитку муніципальної правової політики України, а також розвиток локальної демократії та її вплив на модифікацію профільної муніципальної правової політики.

Висновки дисертації містять важливі положення, що є досить цінними як для теорії, так й практики конституційного та муніципального права України.

Автору дисертаційного дослідження Хвану Р.М. вдалося розв'язати низку складних наукових завдань і сформулювати обгрунтовані висновки які є логічними й такими, що узагальнюють та концептуалізують попередній виклад матеріалу. В дисертації чітко простежується авторська позиція у викладенні та інтерпретації емпіричних фактів, даних статистики, положень офіційних документів тощо. Дисертаційна робота є самостійною, завершеною, цілісною працею. Структура роботи обгрунтована і витримана у відповідності до вимог МОН України щодо кандидатських дисертацій. Дисертаційне дослідження Хвана Р.М. відповідає спеціальності 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право, тому вона може бути рекомендована до розгляду та захисту у спеціалізовані вченій раді.

Стрєльцова О.В., доктор юридичних наук, доцент, професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства:

Цілком можна погодитися з визначенням об'єкту і предмету, мети та завдань дисертаційного дослідження, що визначені автором. Ефективною слід визнати й методологію даної роботи, адже сама проблема дослідження державної муніципальної правової політики є вельми актуальною, вона потребує не тільки використання комплексу наукових підходів та методів, а і глибоких знань міждисциплінарного характеру.

Насамперед, слід відмітити глибоку теоретичну та практичну основу дисертації, дослідження автора відносно розуміння державної муніципальної правової політики, а також процеси реформування в міжнародному і національному конституційному праві, що детермінують її застосування в досить широких сферах не тільки на національному рівні, а й в сфері міждержавної взаємодії.

В дисертації вбачається відповідна структурованість, що дало змогу автору викласти матеріал у належному стані та на достатньо високому теоретико-доктринальному рівні розкрити предмет дослідження. Висновки, зроблені в дисертації, логічно випливають з її змісту, вони є досить обгрунтованими і переконливими, відповідають завданням дослідження та мають не лише узагальнюючий, а й рекомендаційний характер. Тому, дисертація здобувача Хвана Р.М. може бути рекомендованою до захисту в спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

Прощаєв В.В. доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства:

Зосереджено увагу на актуальності теми дослідження, яка відповідає

планам наукової тематики кафедри та надає відповідний пріоритет в дослідженні важливих проблем не тільки конституційного права, а й муніципального права, як відносно нової галузі національного права і законодавства.

Обране дисертаційне дослідження написане на актуальну тему. Дані дослідження зробили позитивний внесок для подальшого дослідження державотворчих процесів в Україні, а також її міжнародних та європейських інтеграційних звершень. Результати та висновки дисертаційного дослідження, безумовно, характеризуються як теоретичною так і практичною значимістю. Робота Хвана Р.М. виконана на достатньому науковому рівні, основні положення дисертації викладено в публікаціях у фахових виданнях, перелік яких встановлено МОН України. Дисертація здобувача Хвана Р.М. може бути рекомендованою до захисту в спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

Нуруллаєв І.С.о. доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства:

Підтримав роботу, наголосивши, що це велика робота здобувача та його наукового керівника з підготовки дисертаційного дослідження, що напрям торкається складних і в той же час суперечливих проблем функціонування нашої держави в системі міжнародного, європейського та національного конституційного права, а також муніципального права як нової галузі національного права і законодавства. Зосереджено увагу на вступі дослідження. Висловлено зауваження з приводу його доопрацювання з урахуванням специфіки, зміни структури та основних вимог МОН України до дисертацій. Це стосується й автореферату дисертації, який повинен стисло та грунтовно відображати її зміст. Загалом, дисертація здобувача Хвана Р.М. може бути рекомендованою до захисту в спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

Буроменський М.В. доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства:

Позитивно охарактеризував роботу, наголосивши на її актуальності та важливості, високому науковому рівні. За своїм науково-теоретичним рівнем, методологією дослідження, глибиною розробки проблематики, її практичним значенням, дисертація відповідає вимогам МОН України. Кандидатська дисертація здобувача Хвана Р.М., керівником якої є шановний доктор юридичних наук, Заслужений юрист України Б.Я. Кофман, може бути рекомендована до захисту в спеціалізованій раді за спеціальністю 12.00.02 - конституційне право; муніципальне право.

Висновок наукового керівника.

Кофман Б.Я., д.ю.н., професор, професор кафедри права Університету імені Альфреда Нобеля.

Представлена до захисту дисертаційна робота Хвана Р.М. є підсумком наукового дослідження, в якому вперше у вітчизняній науці конституційного і муніципального права проаналізовано теоретичні і практичні проблеми

формування і становлення муніципальної правової політики в Україні.

Дисертаційна робота виконана Хваном Р.М. самостійно, при цьому він проявив наукову творчість у формулюванні і вирішенні наукових задач, здатність проводити аналіз наукової інформації, вибирати методи дослідження. Також треба відзначити цілеспрямованість, наполегливість, працьовитість та здатність дисертанта до вирішення складних наукових задач.

У роботі дістали подальшого розвитку положення про те, що у функціональному розумінні можна говорити не тільки про особливу і важливу роль правової політики держави, її розробки для реалізації задач і функцій такої держави, але й про складний структуротворчий характер цього феномену, що фактично уособлює роль і місце держави в системі нормативних координат «суспільство – держава – особистість», її супроводжувальну і забезпечувальну роль у формуванні, легалізації, функціонуванні, реалізації, розвитку і вдосконаленні правового статусу кожного з наведених вище суб'єктів, – причому, з фактичною вказівкою на принципи, методи і засоби такого супроводження та забезпечення;

- положення про те, що розуміння та з'ясування державної муніципальної правової політики у її формалізованому та функціональному вигляді, – як відповідної програми, технології, системи комунікації, – неможливо без обов'язкового врахування її діяльнісно-функціональних засад, що спираються на організаційно-управлінську та організаційно-нормативну діяльність уповноважених органів публічної влади з муніципалізації всіх сфер життєдіяльності соціуму і держави;

- положення про те, що в умовах розбудови соціально-політичних та економічних засад Української держави, особливо в контексті проведення і реалізації настанов конституційної реформи в державі, органічною частиною якої виступає адміністративно-правова та муніципально-правова реформа, – розробка та існування державної муніципальної правової політики не має альтернативи і виступає одним з найважливіших напрямків діяльності держави.

У роботі розроблене авторське розуміння процесу становлення і розвитку муніципальної правової політики – що означає розробку системного комплексу муніципальних стратегій нормативної властивості, що означають початок процесів становлення, формування і реформування національного законодавства України в сфері місцевого самоврядування та розробку актуальних напрямків супроводження і забезпечення цілеспрямованості та системності здійснюваних державою перетворень в сфері муніципальної реальності.

Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 9 наукових працях, зокрема: 6 наукових статтях, 3 з яких опубліковано у вітчизняних періодичних наукових фахових виданнях (в тому числі і тих, що входять до міжнародних наукометричних баз даних), 2 статті в іноземному науковому періодичному виданні фахового профілю та 1 стаття у вітчизняному періодичному науковому виданні, а також 3 тезах доповідей та повідомлень на всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях.

Хван Р.М. під час виконання дисертаційного дослідження проявив себе як висококваліфікований спеціаліст, здатний вирішувати наукові задачі з

використанням сучасного наукового апарату і сучасних методів дослідження.

Вважаю, що дисертаційна робота на тему «Актуальні питання формування муніципальної політики в Україні» є завершеним науковим дослідженням, відповідає чинним вимогам щодо присудження наукових ступенів, а її автор Хван Р.М. заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

Науковий керівник запропонував затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів зазначеної дисертації та рекомендувати її до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

Заключне слово здобувача: Шановний головуючий, шановні присутні, дякуємо Вам за увагу до нашого дисертаційного дослідження! Дякую за запитання, висловлені побажання та зауваження, які обов'язково будуть враховані.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему «Актуальні питання формування муніципальної правової політики в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 - конституційне право; муніципальне право

Актуальність теми дослідження та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт.

Актуальність теми. Становлення, розвиток і вдосконалення системи місцевого самоврядування (далі – МСВ) в Україні об'єктивно потребує відповідних організаційних та організаційно-правових зусиль держави щодо його розбудови. А це, своєю чергою, потребує наявності у держави муніципальної правової політики (далі – МПП), яка передбачає відповідні організаційні, телеологічні, персонально-кадрові, ресурсі, темпоральні та інші чинники, що детермінують належне і ефективно становлення, розвиток і вдосконалення муніципально-правових процесів на території держави. В рамках наведених макропроцесів повинні відбутися процеси набуття територіальними громадами (далі – ТГ) належної і реальної правосуб'єктності, формування їх спроможності для здійснення самоврядування, входження органів місцевого самоврядування (далі – ОМСВ) в систему органів публічної влади, – як їх складової і структурно-елементної частини, отримання ними належної власної ефективної компетенції через утвердження переліку їх предметів відання та блоку компетенційних повноважень. У підсумку наведених процесів, що вирішуються в процесі муніципального реформування в державі повинен бути здійснений вибір національної моделі МСВ і сформований ефективний і результативний рівень публічної самоврядної муніципальної влади.

Наведені завдання несуть в собі стратегічно значення та мають великий методологічний потенціал, особливо враховуючи той факт, що не дивлячись на достатньо активні процеси муніципалізації соціального і державного життя, муніципальна політика держави в Україні є фактично відсутньою і практично не сформованою. Звідси актуалізуються процеси з активізації та підвищення ефективності досліджень профільної спрямованості, що скеровані на посилення організаційної та нормативно-правової діяльності держави щодо формування її муніципальної політики.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано в межах бюджетної теми «Конституціоналізм у державо- та правотворенні України: стан, проблеми та перспективи» (державний реєстраційний №0111U002227)» Інституту законодавства Верховної Ради України та науково-дослідної теми «Міжнародні стандарти міжнародних організацій та їх імплементація державами-членами» (№ 69-2021/15.01.06) кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Факультету міжнародних відносин Національного авіаційного університету, де автором проведено аналіз актуальних проблем формування державної муніципальної політики в Україні.

Формулювання наукового завдання, нове розв'язання якого отримано в дисертації.

Науковим завданням є доведення необхідності виникнення правової політики, як соціального та правового феномену, перш за все, пов'язаної з об'єктивною важливістю постійного вдосконалення права, правового регулювання, з потребою цілеспрямовано змінювати правову систему і визначати вектор правового розвитку суспільства.

Наукова новизна дисертації зумовлена як сукупністю наукових задач, так і способами їх роз'яснення.

У дисертаційній роботі:

уперше:

- зроблений висновок методологічної властивості про те, що особлива і стратегічна роль муніципальної правової політики детермінується і визначається, насамперед, її людинорозмірністю, саме вона характеризується безпосередньою антропологізацією та персоналізацією, бо виникає на стику права і соціуму, права і людини, індивідуального і колективного, приватного та публічного;
- розроблене авторське розуміння процесу становлення і розвитку муніципальної правової політики що означає розробку системного комплексу муніципальних стратегій нормативної властивості, що означають початок процесів становлення, формування і реформування національного законодавства України в сфері місцевого самоврядування та розробку актуальних напрямків супроводження і забезпечення цілеспрямованості та системності здійснюваних державою перетворень в сфері муніципальної реальності;
- доведено, що визначення елементного складу муніципальної правової політики має велике значення не тільки для визначення аксіології такої

політики, воно несе в собі і великий праксеологічний потенціал, бо дає уявлення про структурно-технологічні характеристики такої політики, вплив на які може сприяти її формуванню, розвитку, вдосконаленню, визначенню стратегічних пріоритетів в процесі її здійснення;

- встановлено, що функціональні характеристики державної муніципальної правової політики носять генетично обумовлений та екзистенційно детермінований характер, що пояснюється значенням і роллю ТГ як природного єдиного соціального простору, в якому людина, виступаючи членом колективної людської територіальної спільноти, по-перше, здійснює свій життєвий цикл; а, по-друге, в процесі здійснення останнього реалізує свої поведінково-діяльнісні настанови у вигляді активної комунікативної взаємодії з іншими членами цього локального соціуму;

- доведено, що дослідження функціональних характеристик державної муніципальної правової політики в Україні з метою визначення її телеологічних настанов та напрямків, об'єктивно приводить до визначення відповідних критеріїв, що дають можливість стверджувати про виключно динамічний характер такої політики, що спирається на її ідентифікаційні риси (онтологічно-динамічну, організаційну, синергійно-координаційну, структурно-інституційну, системно-структурну, конотаційно-муніципальну, образоутворюючу, типологічну, технологічно-операційну, демократично-мотиваційну, ідеологічно-психологічну);

- аргументовано, що ідентифікуючи державну муніципальну правову політику, яку можна визначити як самостійний та відносно автономний напрям державної правової політики, можливо оцінити її як багатоплановий, різнорівневий, системний, комплексний феномен, що в своїй єдності сполучає концептуально-ідеологічні, онтологічно-аксіологічні, організаційно-управлінські, нормативні, технологічно-функціональні, ресурсо-видові, конотаційні, наративні та інші параметри оцінки держави об'єктивізації необхідності муніципалізації суспільного і державного життя;

- встановлено, що важливим фактором формування чіткої, ясної та прозорої державної муніципальної правової політики виступає її формалізація через створення системи планових документів та формування організаційно- нормативних блоків запропоновані організаційно-нормативні блоки державної муніципальної правової політики сформовано, виходячи з її оптимізації та належної реалізації та з урахуванням відповідних методологічних підходів; виявлено за підсумками проведеного системного аналізу у діях та заходах органів публічної влади України в контексті формування муніципальної правової політики відсутність: а) послідовності у прийнятті та скасуванні попередніх актів при прийнятті нових аналогічного змісту; б) вирішення управлінської задачі щодо прийняття вже розроблених актів (на рівні Президента України та Уряду України); в) чіткої визначеності кола суб'єктів, до повноважень яких належить прийняття концептуальних (програмних) актів про реформування місцевого самоврядування в Україні; г) координації, узгодженості та послідовності у часі, просторі, по колу суб'єктів постановки стратегічних телеологічних домінант муніципального

реформування та його тактичних кроків; г) пріоритетності у постановці конкретних і чітких задач реформування; д) переліку основоположних принципів муніципального реформування і уніфікованості родових найменувань досліджуваних актів та їх проектів; е) точності в їх номенології - індивідуальних найменувань в контексті відображення їх реальної змістовності, ставлять чітке і стратегічне завдання розробки єдиного документу стратегічної властивості з муніципального реформування з чіткими ознаками нівелювання наведених недоліків та врахуванням позитивних наробок ретроспективного планування, конституційно-законодавчого проєктування та належного організаційного і організаційно-правового супроводження і забезпечення профільних процесів;

удосконалено:

- положення про те, що муніципальна правова політика по своїй сутності є системною, комплексною і планомірно обгрунтованою і формалізованою муніципальною стратегією, що робить за можливе краще пізнати природу та змістовне наповнення місцевого самоврядування та аксіологічно-екзистенційну цінність територіальної громади як універсальної людської спільноти, в межах якої проходить і здійснюється життєвий цикл людини, а для належної організації такої політики об'єктивується необхідність стратегічного мислення, стратегічного планування, як для подальшого розвитку територіальних громад, через усвідомлення важливості формування бачення майбутніх пріоритетів місцевого розвитку, так і встановлення відповідних цілей та завдань для їх досягнення, що включає до себе і визначення елементного складу такої політики;

- положення про те, що перехід до формування муніципальної правової політики вимагає кардинального перегляду всієї ідеології місцевого самоврядування, технологій управління, практики прийняття рішень та розподілу ресурсів, на практиці це означає трансформацію і перехід широкого кола заінтересованих суб'єктів на нові парадигми та форми діяльності: від підпорядкування до розуміння; від пасивної до активної участі територіальних громад у вирішенні місцевих проблем; від закритих до відкритих форм діяльності органів місцевого самоврядування; від соціально-корпоративного до нормативно-правового змісту прийняття рішень, чіткого регулювання ординарного муніципального процесу та процедур; від розподілу матеріальних та фінансових ресурсів до збільшення цих ресурсів за допомогою стратегічного планування та управління; від мобілізації використання ресурсів до запланованого типу їх примноження та розвитку; від окремого вирішення питань функціонування та розвитку до їх спільного та узгодженого досягнення;

- висновок, що муніципальне реформування в Україні є складним комплексним і системним фактором, що скеровано в бік провадження нових управлінських, організаційних, нормативно-правових європейських стандартів у сфері місцевого самоврядування, з метою побудови його ефективної моделі національного зразка, що базується на засадах децентралізації та субсидіарності;

дістали подальшого розвитку:

- положення про те, що у функціональному розумінні можна говорити не тільки про особливу і важливу роль правової політики держави, її розробки для реалізації задач і функцій такої держави, але й про складний структуротворчий характер цього феномену, що фактично уособлює роль і місце держави в системі нормативних координат «суспільство держава особистість», її супроводжувальну і забезпечувальну роль у формуванні, легалізації, функціонуванні, реалізації, розвитку і вдосконаленні правового статусу кожного з наведених вище суб'єктів, причому, з фактичною вказівкою на принципи, методи і засоби такого супроводження та забезпечення;

- положення про те, що розуміння та з'ясування державної муніципальної правової політики у її формалізованому та функціональному вигляді, як відповідної програми, технології, системи комунікації, неможливо без обов'язкового врахування її діяльнісно-функціональних засад, що спираються на організаційно-управлінську та організаційно-нормативну діяльність уповноважених органів публічної влади з муніципалізації всіх сфер життєдіяльності соціуму і держави;

- положення про те, що в умовах розбудови соціально-політичних та економічних засад Української держави, особливо в контексті проведення і реалізації настанов конституційної реформи в державі, органічною частиною якої виступає адміністративно-правова та муніципально-правова реформа, - розробка та існування державної муніципальної правової політики не має альтернативи і виступає одним з найважливіших напрямків діяльності держави.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані автором у дисертаційній роботі відповідають вимогам до такого виду досліджень, ґрунтуються на узагальненні поглядів та дослідженні ідей провідних вітчизняних і зарубіжних учених, використанні системи загальнонаукових і спеціальних методів. У роботі використано значну кількість джерел інформації, наведено дані про апробацію результатів на науково-практичних конференціях та впровадження розробок автора у практичну діяльність. У цілому наукові результати, отримані в дисертації, є достовірними, науково обґрунтованими та доказовими.

Достовірність отриманих наукових результатів роботи.

Наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій сформульованих у дисертації, їхня достовірність забезпечені:

- професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження, та належною структурно-логічною схемою дослідження, за якою кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його, спрямований на

вирішення конкретних завдань дослідження;

- використанням багаточисельної джерельної бази за темою дисертації й достатнім масивом аналітичних даних;

- викладення науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення законодавства України в контексті розробки та втілення муніципальної правової державної політики, практики її застосування, підвищення ефективності діяльності інституційного механізму її супроводження і забезпечення.

Наукове значення роботи.

Основні результати дослідження достатньою мірою обґрунтовані. Їхня наукова значимість і достовірність не викликає сумнівів, оскільки вони отримані в результаті аналітичної роботи та особистої практики здобувача. Автором чітко окреслені та лаконічно побудовані мета та завдання дослідження, обґрунтовано методику дослідження. В результаті роботи встановлено, що актуалізація проблематики муніципальної правової політики держави є напряму пов'язана з умовами існування та функціонування державності та міжнародної спільноти держав у кризових умовах, що фактично сприяє її об'єктивізації, контекстуалізації, потребує її якісно нового розуміння, наповнення, а також нових механізмів нормативно-законодавчого та управлінсько-технологічного супроводження і забезпечення. Висновки та рекомендації дисертаційної роботи базуються на дослідженнях автора, що проведені з використанням сукупності філософсько-світоглядних, загальнонаукових та спеціально-наукових методів дослідження, які націлені на об'єктивний аналіз досліджуваного предмета.

Практичне значення та використання результатів роботи.

Основні теоретичні положення, сформульовані висновки, пропозиції та рекомендації дисертаційного дослідження використано у діяльності Всеукраїнської громадської організації інвалідів «Правозахисна спілка інвалідів» (довідка впровадження від 24 квітня 2024 р. № 107-04/24). Наукові напрацювання дисертанта знайшли відображення в освітньому процесі, а саме використані науково-педагогічними працівниками кафедри конституційного права Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка при підготовці до занять і викладанні навчальних дисциплін конституційно-правового і муніципально-правового спрямування (довідка впровадження від 23 квітня 2024 р. № 042/879), а також використані науково-педагогічними працівниками кафедри політичних наук і права Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського (довідка впровадження від 22 квітня 2024 р. № 9-а).

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані теоретичні узагальнення, пропозиції та висновки можуть бути використані в процесі формування МПП держави, а також під час проведення конституційної і муніципальної реформ в Україні і реформування системи державного регулювання конституційно-правового статусу людини (особистості) і громадянина, а саме:

- *у науково-дослідній діяльності* – для подальшого теоретичного узагальнення, вироблення пропозицій та висновків стосовно конституційно-правової та муніципально-правової доктрин, вдосконалення конституційного і галузевого законодавства, формування методологічної основи і теоретичного підґрунтя досліджень процесів розвитку і вдосконалення муніципального будівництва і муніципального реформування;

- *у нормопроєктній (нормування, нормативізація) і законодавчій діяльності* – для вдосконалення нормопроєктування в сфері конституційного та галузевого законодавства в контекстуалізації розвитку і вдосконалення правового статусу територіальних громад в державі, а також системного комплексу прав, свобод і обов'язків людини, прийняття нових законодавчих актів, внесення змін у вже існуючі законодавчі акти відповідно до потреб соціального розвитку, вдосконалення конституційно-правового статусу людини (особистості) і громадянина, виконання міжнародно-правових зобов'язань держави, узятих нею при підписанні міжнародних договорів, включаючи й угоди в сфері муніципального будівництва і муніципального реформування;

- *у навчальному процесі* – для підготовки загальних лекційних курсів і спецкурсів, підручників, робочих програм і навчально-методичних матеріалів із конституційного права України, муніципального права України, порівняльного конституційного права, порівняльного муніципального права, міжнародного публічного права, міжнародного приватного права, міжнародного права прав людини;

- *у правовиховній роботі* – для налагодження системної і телеологічно спрямованої діяльності з формування відповідної правосвідомості щодо конституційної цінності прав, свобод і обов'язків людини, конституційно-правового статусу людини (особистості) і громадянина, ролі і значення територіальної громади в формуванні та реалізації основоположних настанов демократичної правової державності і суттєвої ролі в цих процесах чітко визначеної МПП держави, а також роз'яснення серед широких верств населення значення наведених феноменів та конституційно-правових інститутів для подальшого розвитку демократичної правової державності і прогресивного розвитку людства.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора.

Дисертація Хвана Руслана Миколайовича є самостійною науковою працею, в якій наведено теоретичні положення і висновки, власні ідеї та розробки автора, які дають змогу вирішити поставлені завдання. Усі висновки та практичні рекомендації, винесені на захист, розроблені дисертантом особисто.

Основні результати роботи пройшли апробацію і були оприлюднені у виступах на всеукраїнських наукових конференціях і круглому столі (з подальшим опублікуванням тез) на: Всеукраїнській науково-практичній конференції «Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування: проблеми імплементації в Україні» (20 грудня 2019 р.,

м. Львів); Третій щорічній всеукраїнській науково-практичній конференції «Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості» (6 грудня 2019 р., м. Київ.); XIII науково-практичній конференції «Правові аспекти публічного управління» (17 грудня, 2020 року, м. Дніпро).

Публікації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, логічно об'єднаних у десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 293 сторінки, з них основного тексту 253 сторінки. Список використаних джерел і літератури налічує 148 найменувань і займає 17 сторінок.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковані наукові результати дисертації

Публікації у наукових фахових виданнях України:

1. Хван Р.М. Муніципальна політика держави: онтологічні та нормативні підходи до визначення елементного складу. Часопис Київського університету права. 2020. № 2. С. 173-179. URL: 10.36695/2219-5521.2.2020.30 (0,26 др. арк.).
2. Хван Р.М. Становлення та розвиток муніципальної правової політики України в контексті подальшого розвитку демократичної правової державності. Часопис Київського університету права. 2021. № 1. С. 113-120. URL: 10.36695/2219-5521.1.2021.19 (0,27 др. арк.).
3. Хван Р.М. Вплив розвитку локальної демократії на модифікацію муніципальної правової політики України. Держава та регіони. Серія: Право, 2020. № 2 (68). С. 292–302. URL: https://doi.org/10.32782/1813-338X-2020.2.49 (0,29 др. арк.).

Публікації у міжнародних періодичних наукових виданнях інших держав:

4. Хван Р. Правова політика держави: методологічні та онтологічні підходи до розуміння і визначення. EVROPSKÝ POLITICKÝ A PRÁVNÍ DISKURZ. 2020. Vol. 7. Issue 2. P. 80–89. URL: 10.46340/eppd.2020.7.2.15 (Чеська Республіка) (0,10 др. арк.).
5. Хван Р. Блокові складові частини державної муніципальної правової політики в Україні: до визначення теоретичних засад. EVROPSKÝ POLITICKÝ A PRÁVNÍ DISKURZ. 2021. Vol. 8. Issue 5. P. 80–89. URL: 10.46340/eppd.2021.8.5.9 (Чеська Республіка) (0,10 др. арк.).

Опубліковані праці апробаційного характеру, які додатково відображають результати дослідження:

6. Хван Р. Муніципальна правова політика як елемент правової політики держави: міжнародний та національний аспекти. Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування: проблеми імплементації в Україні: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (20 грудня 2019 р., м. Львів) / за наук. ред. проф. М. Микієвича, проф. О. Сушинського, доц. Р. Бедрія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2020. С. 111–115 (0,23 др. арк.).

7. Хван Р.М. До питання щодо становлення муніципальної правової політики в Україні. Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Третьої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 06 грудня 2019 р.). Київ: ТОВ «ВІ ЕН ЕЙ ПРЕС», 2019. С. 98–102 (0,23 др. арк.).

8. Хван Р. Актуальні питання реформування місцевого самоврядування в Україні в контексті муніципальної реформи. Правові аспекти публічного управління: Матеріали XII науково-практичної конференції (17 грудня, 2020 року, м. Дніпро)/ за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2020. С. 138–143 (0,24 др. арк.).

9. Хван Р.М. Суб'єктний склад муніципальної правової політики України. Соціальний калейдоскоп. 2020 №2 (1). С. 1–15. URL: 10.47567/bomivit.1-2.2020.05 (0,40 др. арк.).

Структура та обсяг дисертації.

Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, логічно об'єднаних у десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 293 сторінки, з них основного тексту 253 сторінки. Список використаних джерел і літератури налічує 148 найменувань і займає 17 сторінок.

Оцінка мови та стилю дисертації.

Текст дисертації (та автореферату) викладений грамотно, доступною мовою, зміст характеризується логічним та послідовним характером і містить необхідні узагальнення. Наведені в авторефераті наукові положення, висновки і рекомендації, результати опублікованих праць чітко осмислені та обґрунтовані в тексті дисертації. Дисертація оформлена згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України. Детальний розгляд дисертаційної роботи (та автореферату) дає підстави констатувати ідентичність автореферату та основних положень дисертації.

Відповідність дисертації паспорту спеціальності, за якою вона подається до захисту.

Дисертація «Актуальні питання формування муніципальної правової політики в Україні» Хвана Руслана Миколайовича повністю відповідає паспорту спеціальності 12.00.02 - конституційне право; муніципальне право, зокрема таким напрямам досліджень:

- поняття та природа місцевого самоврядування. Реформування системи місцевого самоврядування в Україні;
- поняття та система основ місцевого самоврядування. Правові основи місцевого самоврядування. Статут територіальної громади.

Нормотворчість органів і посадових осіб органів місцевого самоврядування;

- повноваження органів місцевого самоврядування в різних сферах і форми їх реалізації;

- інститути та форми безпосередньої демократії в системі місцевого самоврядування. Місцевий референдум. Місцеві вибори та їх особливості. Збори громадян: правове регулювання, порядок підготовки та проведення. Місцеві ініціативи. Громадські слухання. Звернення громадян до органів місцевого самоврядування;

- представницькі органи місцевого самоврядування. Місцеві ради. Постійні та тимчасові комісії місцевих рад. Консультативно-дорадчі органи місцевих рад. Органи самоорганізації населення. Виконавчі органи місцевого самоврядування;

- гарантії місцевого самоврядування. Державна підтримка місцевого самоврядування;

- форми діяльності територіальних громад та прямої участі громадян у здійсненні місцевого самоврядування. Загальна характеристика форм безпосередньої муніципальної демократії. Місцеві референдуми в Україні. Правове регулювання референдних відносин у місцевому самоврядуванні. Місцеві вибори в Україні. Муніципальне виборче право і виборчі системи. Загальні збори громадян за місцем проживання як форма участі населення у вирішенні питань місцевого значення. Місцеві ініціативи. Громадські слухання. Інші форми безпосередньої участі жителів у здійсненні місцевого самоврядування в Україні;

- поняття та особливості системи місцевого самоврядування. Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування. Види територіальних громад. Об'єднання територіальних громад. Органи і посадові особи місцевого самоврядування в Україні. Місцеві ради як представницькі органи місцевого самоврядування в Україні. Специфіка правового статусу районних і обласних рад. Постійні та тимчасові контрольні комісії місцевих рад. Правовий статус депутата місцевої ради. Правова природа депутатського мандату в місцевому самоврядуванні. Правовий статус сільських, селищних, міських голів. Виконавчі органи місцевих рад. Правовий статус виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад. Відділи і управління виконавчих комітетів місцевих рад. Правовий статус органів самоорганізації населення. Правовий статус старост. Асоціації органів місцевого самоврядування.

Характеристика особистості здобувача. Під час підготовки дисертаційної роботи «Актуальні питання формування муніципальної правової політики в Україні» Хван Руслан Миколайович проявив себе як творчий дослідник і науковець, здатний самостійно на високому науково-методичному рівні вирішувати наукові та практичні завдання. Він повною мірою володіє сучасними методами аналізу, має належний рівень теоретичної та практичної підготовки.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Хвана Руслана Миколайовича на тему «Актуальні питання формування муніципальної правової політики в Україні».

2. Вважати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Хвана Руслана Миколайовича відповідає спеціальності 12.00.02 - конституційне право; муніципальне право та вимогам нормативних документів МОН України до кандидатських дисертацій (зокрема, пп.9,11,12,13,14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. №567 з подальшими змінами і доповненнями).

3. Рекомендувати дисертаційну роботу «Актуальні питання формування муніципальної правової політики в Україні», подану Хваном Русланом Миколайовичем на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.02 - конституційне право; муніципальне право, до захисту у спеціалізованій вченій раді Д 26.062.21 в Національному авіаційному університеті.

4. Результати голосування присутніх на засіданні докторів наук та кандидатів наук:

– всього: "за" – 17, "проти" – немає, "утрималося" – немає; в тому числі за профілем поданої на розгляд дисертації: "за" – 8, у тому числі 5 докторів наук зі спеціальності та 3 кандидати наук зі спеціальності.

Головуючий на засіданні:
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри
міжнародного права та
порівняльного правознавства НАУ _____ Володимир ПРОЩАЄВ
(підпис). (власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Секретар засідання:
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри
міжнародного права та
порівняльного правознавства НАУ _____ Аліна ЗАМУЛА
(підпис) (власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)